

Aki szándéka ellenére lett (jó) könyvtáros

Jelen sorok íróját még csak az elemi iskola második osztályába írták be, amikor a fiatal, húszas éveiben járó, sepsiszentgyörgyi származású Hubbes Éva Székelyudvarhelyt – ahogy akkoriban megnevezték – a Dokumentációs Könyvtár könyvtárosa lett. A megnevezés ellen ő maga és Jakó Zsigmond professzor úr is tiltakozott... Hogy miért, azt a továbbiakban megtudjuk. Személyében olyan embert találtak, aki (elő)képzésénél fogva egy műemlék típusú könyvtárba a legmegfelelőbb volt. Rendelkezett (művelődés)történeti, irodalmi és (latin, német) nyelvi ismeretekkel, ilyen irányú kutatási hajlammal, a könyvtár kulturális (és egységben való megőrzése) fontosságát (világi, egyházi, tudományos, helyi és központi vezetők által egyaránt) felismerők bizalmával. Ezen bizalomnak és elismertségnek köszönhető az is, hogy amikor a kolozsvári Egyetemi Könyvtár egykori vezetőjének, Tóth Kálmánnak a fennmaradt hagyatékát kellett megmenteni, akkor Jakó Zsigmond azt a megbízható Hubbes Éva könyvtáros által vezetett, biztos pontnak tekintett székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtárba szállította.

Hubbes Éva, aki régészként szeretett volna dolgozni, egy merőben más közegben állta meg a helyét, és nem is akárhogyan. Pályája egy évfordulós kiállítás (*A székelyudvarhelyi pedagógiai iskola könyvtárának ritkaságai és érdekességei*) – még muzeológusként történő – megszervezésétől, a könyvtár történelmi anyagának helyreállításán, használhatóvá tételén túl, annak tudományos feldolgozásáig terjedően ívelt, és tartott egészen nyugdíjazásáig. De meg kell említenünk azutáni fontos szerepét is: az információk cseréjét, javító szándékú kiigazításait, önzetlen szellemi és erkölcsi támogatását, kutatási témák szorgalmazását, utódjának jó szándékú irányítását.

A könyvtár rendezési és működési elveinek tisztázása és meghatározása, majd a használható leltárkönyvek, a haszonnal forgatható történeti katalógus – időt, fáradságot, nagy szakértelmet és odaadást igénylő – helyreállítása mellett szerepének és szorgalmi feladatnak tartotta Székelyudvarhely egykori iskolái történeti anyagának begyűjtését, rendszerezését, hogy az elkallódástól megmentse, továbbá az egyre inkább megnövekedő érdeklődés kielégítésére egy (saját)

*Dáné Tibor Kálmán EMKE-elnök
a díjakkal*

adatbázis létrehozását, mely munkájának mai napig is élvezői vagyunk. E kutatómunka során születhettek meg olyan tanulmányok, amelyek az udvarhelyi időszaki sajtótermékek teljes listáját, elérhetőségét, a református kollégium történetét, a tanárok és a helyi értelmiség munkásságára vonatkozó ismereteket tartalmazták. Hogy ez milyen minőségű munkát jelentett, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* Székelyudvarhelyre vonatkozó szócikkeinek jelentős része az Ő tollából származik. Vagyis úgy gyűjtött, épített adattárat a számítógép korabeli hiányában is, hogy az példaértékű lehet napjaink számára, és azt is értésünkre adja, hogy az ilyen munkához nem annyira digitális infrastruktúrára, mintsem inkább (követendő) helytállásra, szorgalomra, elkötelezettségre, emberi kitartásra van szükség. Az egykori – a szó legszorosabb értelmében vett – kézműves módon, levélbeli kapcsolatokon keresztül szervezett és lebonyolított tudományos munka születésébe, fenntartásának lehetőségeibe csak az tud betekinteni, aki veszi a fáradságot és beleolvasson Hubbes Éva több kötetre és több tucat korabeli tudósra, kutatóra, érdeklődőre kiterjedő levelezésébe. Ezekből a személyére jellemző alaposág, pontosság, a tudományos igény, a határidők betartása, a megszólítottak tisztelete, a segítőkészség szűrhető le. Megjegyzendő, hogy ezek a levelek sohasem az intézménynek voltak címezve, hanem személyesen **a könyvtárosnak**, Hubbes Évának, akitől a kérdések megoldását várták s kapták minden esetben. S nem véletlenül jutnak eszembe azon modern technikával élő jobb könyvtárak honlapjai, ahol a gépi lekérdezés mellett fenntartják az élő könyvtáros megszólításának lehetőségét is, ugyanis személye egybeolvadt magával a könyvtárral. A helyi irodalom- és művelődéstörténeti ismeretek lábán járó lexikona, akit bármikor bátran lehet(ett) kérdezni. Munkássága ezáltal nem csupán szűkebb pátriája, hanem az egyetemes magyar kultúra részévé is válhatott, akárcsak a kollégiumi

könyvtárban felhalmozott és évszázadokon át megőrzött régi magyar könyveknek a gyakran unikumnak bizonyuló tételei is, amelyek az Országos Széchényi Könyvtárral történő együttműködése során a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* köteteibe besorolásra kerültek. Az már csak idegesítően fájlattható, hogy a 70-es évektől folytatott, a romániai nemzeti műkincsek számbavétele és feldolgozása érdekében kifejtett aprólékos és fáradtságos – Bukarestbe számítógépes feldolgozásra beküldött – munkája értékesítés nélküli, elfekvő anyag maradt, ha egyáltalán megmaradt. **Ennyit az emberi munka akkori, de sajnálatos módon máig érvényes hazai értékeléséről!**

Hubbes Éva ilyen körülmények között is a maga, a magunk malmára hajtotta a vizet, létrehozván egy olyan helytörténeti és tulajdonosi cédulakatalógust, mely további művelődéstörténeti kutatásokra ösztökélheti a fiatal kutatókat. Egy interjújában Hubbes Éva a kutatómunka lehetőségeiről a következőképpen fejtette ki a módszere lényegét: „...*a napi munka adta lehetőség kihasználása az adatgyűjtésre, az állandó cédulázás*”, akár az íróasztal fiókjának is. Viszont ez tette lehetővé, hogy oly művelődéstörténeti tanulmányok, kiadványok születhessenek, melyek nemzeti kultúránk történelmi fontosságára irányítják, irányították a tudós szakemberek figyelmét. A tudományos munka mellett nem kerülte el a figyelmét az ál-

Az EMKE Monoki István-díjának átvétele

landó és következetes ismeretterjesztés sem, számtalan hely- és művelődéstörténeti közleményt jelentetve meg. A XVI–XIX. század művelődés- és helytörténete, a nevezett időszakhoz köthető neves személyiségek (Vásárhelyi Gergely, Bod Péter, Árva Bethlen Kata és Orbán Balázs, Benkő Ferenc) élete és tevékenysége így vált ismertté a szélesebb érdeklődő közönség számára is. Munkái közül: *Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik* (Székelyudvarhely, 1998); *Benkő Ferenc egyetemjárása* (Rudabánya, 2004); *Bod Péter, a historia litteraria művelője* (Budapest, 2004).

Egy valamit nem említettem még, ami mellett nem mehetünk el közömbösen. Ez kirívó szerénysége, amellyel akkor is élt, amikor ismeretei birtokában sokak tudományos révbe jutását segítette a háttérből, önzetlenül, közvetve vagy közvetlenül, másolatok, magyarázatok, értelmezések, bibliográfiai adatok átadásával, tájékoztatlanok irányításával... olyanokét, akik siettek azt Neki megköszönni, de olyanokét is, akik erről megfeledkeztek, vagy akár vissza is éltek vele. Nem vágyott tudományos babérokra, csak a jól és igényesen elvégzett munka sarkallta. Ezt a kolozsvári kutatók – de nem csak ők – tudják a legjobban.

2011-ben Szabó Károly, a székelyudvarhelyi Városi Könyvtár igazgatójának javaslatára, és a romániai magyar könyvtáros társadalom egyöntetű elismerésének összecsengése alapján három évtizedes tudományos szolgálata szerény, de méltó méltatásaként Hubbes Éva Monoki-díjban ré-

szesült. (Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület **Monoki István-díja** kimagasló, tudományos szintű szakmai teljesítményekért jár, vagy az egész romániai magyar könyvtárügy érdekében, kulturális értékeink megőrzéséért, gazdagításáért végzett áldozatos munkáért, esetleg egy tevékeny és eredményes könyvtárosi élet-pálya elismerését jelenti.)

Kívánjuk, hogy örvendeztesse meg a szakmát munkájáról szóló újabb és újabb beszámolókkal. Ehhez kívánunk neki mindannyiunk, magam, a szűkebb és a teljes szakma nevében egészséget, valamint folyamatosan megújuló erőt, energiát.

Róth András Lajos

